

Sygn. akt I PK 88/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa H.K.

przeciwko P. z siedzibą w W.

o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 listopada 2019 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 27 stycznia 2017 r., sygn. akt VII Pa (...),

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem
z dnia 27 stycznia 2017 r., po rozpoznaniu apelacji pozwanego P. z siedzibą w W.
od wyroku Sądu Rejonowego w K. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 czerwca 2016 r., zmienił zaskarżony wyrok w pkt. I, II, IV i V, w ten sposób, że oddalił powództwo H.K. o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy oraz orzekł o kosztach procesu.

W sprawie tej ustalono, że powódka była zatrudniona przez P. w Zarządzie Okręgowym w K. na podstawie umowy o pracę z dnia 15 grudnia 1999 r., od dnia 15 lipca 2003 r. na stanowisku dyrektora biura Okręgowego Zarządu (...) PZD w K.. Równolegle powódka pełniła funkcję prezesa Okręgowego Zarządu (...) Polskiego Związku Działkowców (dalej OZM). Wiceprezesami były Z.K. i E.B.. Na stanowisku inspektora ds. inwestycji i gospodarki gruntami zatrudniony był K.F., który zajmował się m.in. prowadzeniem rejestru ogrodów działkowych, dokumentacją związaną ze stanem prawnym nieruchomości, sporządzaniem wniosków o uregulowanie stanu prawnego gruntów. Na stanowisku radcy prawnego zatrudniona była B.G., do której obowiązków należało m.in. prowadzenie spraw sądowych z właścicielami gruntów, na których położone są ogrody działkowe. Większość osób działających na rzecz OZM w K., w tym sekretarz i członkowie prezydium OZM w K. pracują społecznie.

Prezydium Krajowej Rady PZD uchwałą Nr (...) z dnia 12 lutego 2014 r. wydało wytyczne w sprawie wykonania art. 75 i art. 76 ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych. W OZM w K., uregulowaniem stanów prawnych w trybie ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych, która weszła w życie z dniem 19 stycznia 2014 r., zostało objętych 144 ogrodów. Termin wykazania prawa do spornych gruntów został ustawowo określony na 24 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy. W pierwszym roku zostało uregulowanych około 20 spraw. Problemem był brak dokumentów, których należało poszukiwać, zwracać się o nie do zarządców poszczególnych ogrodów działkowych, kompletować itp. Z inicjatywy powódki wyszukiwaniem potrzebnych dokumentów dla K.F. i radcy prawnego, którzy przygotowywali wnioski o regulację stanów prawnych ROD, zajmowali się M.C., C.K., J.M. i T.S.. Na przełomie września i października 2014 r. powódka wystąpiła z wnioskiem o zatrudnienie kolejnych dwóch pracowników: radcy prawnego i inspektora terenowo-prawnego po to, aby proces przygotowywania wniosków regulacyjnych przebiegał sprawniej. Wnioski te podpisywała powódka oraz wiceprezes E.B.. W grudniu 2014 r., w okresie choroby powódki wystąpiono o upoważnienie do podpisywania takich wniosków dla M.C. i

Z.K.. W ten sposób wnioski o uregulowanie stanów prawnych ROD w OZM w K. zostały złożone w ustawowym terminie.

Na podstawie prawomocnych wyroków sądowych P. został zobowiązany do zapłaty J.W. kwoty 442.613 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej gruntu. W związku z zajęciem rachunku bankowego przez komornika sądowego działającego w celu egzekucji wierzytelności wynikających z w/w wyroków sądowych na łączną kwotę 653.150,83 zł, Prezydium Krajowej Rady PZD w dniu 10 kwietnia 2014 r. podjęło Decyzję [...], że należność główną w kwocie 442.613 zł pokryje Krajowa Rada PZD z Funduszu Obrony Rodzinnych Ogródków Działkowych, a pozostałe koszty, tj. odsetki, koszty zastępstwa procesowego, opłatę egzekucyjną i opłatę za przelew na łączną kwotę 210.537,83 zł pokryje z własnych środków Okręgowy Zarząd (...) w K.. OZM w K. został poinformowany o tej decyzji PZD pismem z dnia 15 kwietnia 2014 r., ale jego prezydium zdecydowało, że nie będzie płacić tej kwoty, ponieważ na taki cel został utworzony specjalny Fundusz przy Krajowej Radzie, na który OZM w Krakowie odprowadzał składki. Ponadto OZM w K. nie był przygotowany na zapłacenie takiej kwoty.

W kolejny piśmie z 15 września 2014 r. pełnomocnik wierzyciela wezwał PZD OZM w K. do zapłaty kwoty 40.118 zł za dalszy okres bezumownego korzystania z gruntu. Wtedy powódka, wiceprezesa OZM E.B. i Z.K. oraz sekretarz M.C., po naradzie podjęli decyzję, że dobrowolnie zapłacą kwotę wezwania z uwagi na dwa prawomocne wyroki za wcześniejsze okresy bezumownego korzystania z gruntów oraz obciążenie OZM przez Krajową Radę obowiązkiem zapłaty ponad 200.000 zł tytułem odsetek, kosztów sądowych i egzekucyjnych. Pozostali członkowie prezydium zostali zawiadomieni o tej decyzji telefonicznie i zgodzili się na dobrowolne wykonanie wezwania. Ze względu na niemożliwość zwołania tego gremium kolegiального (prezydium OZM) przed upływem terminu wskazanego w wezwaniu przedsądowym, jego członkowie ustalili, że uchwałę w tej sprawie spiszą na najbliższym posiedzeniu. Członkowie OZM byli przy tym zgodni, że wobec przegrania analogicznych dwóch spraw sądowych, należało dobrowolnie zapłacić za kolejne okresy bezumownego korzystania z gruntów. Pismem z dnia 23 września 2014 r. powódka poinformowała PZD Krajową Radę, że wykona pisemne wezwanie do zapłaty kwoty 40.118 zł za bezumowne korzystanie z nieruchomości

pani J.W., w wyznaczonym w wezwaniu terminie oraz podjęcie działania zmierzające do likwidacji prawnej części ROD objętych roszczeniem. Wiadomość tę wysłała mailem, a następnie wydała księgowej dyspozycję dokonania przelewu. Uchwałę w tej sprawie prezydium OZM w K. podjęło w styczniu 2015 r. Wypłata nie była kwestionowana przez delegatów ogrodów działkowych na zjeździe w czerwcu 2015 r. W dniach 25-26 listopada 2014 r. w OZM w K. została przeprowadzona kontrola finansowa. W dniu 28 listopada 2014 r. wiceprezes OZM PZD E.B. złożyła rezygnację z mandatu członka prezydium i funkcji wiceprezesa OZM PZD w K.. Natomiast powódka od 19 listopada 2014 r. do 15 stycznia 2015 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim.

Posiedzenie OZM w K. było wyznaczone na 14 stycznia 2015 r., ale zostało odwołane w związku z pismem Prezesa PZD nr (...) z grudnia 2014 r., który poinformował o terminach posiedzeń Prezydium KR PZD i Krajowej Rady oraz zwrócił się do wszystkich okręgowych zarządów PZD z prośbą, aby nie zwoływały plenarnych posiedzeń co najmniej do 15 stycznia 2015 r. włącznie, po to by na posiedzeniach mogły zostać omówione wszystkie aktualne sprawy związku, a także wdrożone uchwały systemowe Krajowej Rady. W dniu 2 stycznia 2015 r. wpłynęły do OZM zalecenia pokontrolne z obowiązkiem ich wykonania i poinformowania o tym Krajowej Rady do 31 stycznia 2015 r. Prezydium OZM zostało zapoznane z wynikami kontroli na posiedzeniu zwołanym przez powódkę w dniu 23 stycznia 2015 r., po powrocie do pracy ze zwolnienia lekarskiego. Posiedzenie zarządu zostało zwołane na 6 lutego 2015 r., tj. w najwcześniejszym możliwym terminie, z zachowaniem okresu 2 tygodni na zawiadomienie członków. Wobec konieczności zwołania posiedzenia zarządu, nie było możliwe zachowanie terminu na udzielenie odpowiedzi na zalecenia pokontrolne do końca stycznia. Odpowiedź na zalecenia pokontrolne została udzielona 18 lutego 2015 r.

W OZM obowiązywała zasada, że uchwały prezydium OZM były spisywane ręcznie po ich podjęciu, a następnie przepisywane i podpisywane. Dopiero tak sporządzone uchwały były wysyłane do Krajowej Rady w terminie do 14 dni. Pismem z datą 11 lutego 2015 r. powódka została wezwana do przekazania do Krajowej Rady w dniu 12 lutego 2015 r. protokołu z posiedzenia OZM z dnia 6 lutego 2015 r. oraz podjętych na tym posiedzeniu uchwał i stanowisk. Powódka,

jako prezes PZD OZM, poinformowała Krajową Radę PZD pismem z 12 lutego 2015 r., że nie ma możliwości wysłania materiałów z posiedzenia OZM odbytego w dniu 6 lutego 2015 r., gdyż materiały (w rękopisie) były w posiadaniu obłożnie chorego sekretarza - protokolanta OZM PZD w K. oraz że z chwilą przekazania tych materiałów zostaną one przesłane do Rady Krajowej PZD. Pismem z dnia 13 lutego 2015 r. pierwszy wiceprezes PZD zwrócił się o przesłanie faksem uchwały podjętej na posiedzeniu w dniu 6 lutego 2015 r. W dniu 13 lutego 2015 r. powódka przesłała faksem teksty uchwał z posiedzenia OZM z dnia 6 lutego 2015 r., ponownie informując na piśmie, że podpisane uchwały zostaną przesłane po powrocie ze zwolnienia chorobowego sekretarza OZM PZD. W dniu 3 lutego 2015 r. został sporządzony protokół Krajowej Komisji Rewizyjnej PZD z kontroli dokumentów w sprawie działalności OZM PZD i Biura OZM PZD w K., w którym komisja rewizyjna zawnioskowała o wyciągnięcie konsekwencji statutowych i wynikających z prawa pracy wobec powódki. Powołana przez Krajową Radę PZD komisja problemowa przedstawiła w dniu 13 lutego 2015 r. protokół w sprawie oceny działań OZM PZD w K., wnioskując o zastosowanie wobec powódki sankcji prawa pracy ze względu na przekroczenie przez nią kompetencji dyrektora biura polegającej na wydaniu polecenia zapłaty kwoty 40.118 zł z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości bez wyroku sądu i koniecznej uchwały prezydium OZM.

W dniu 18 lutego 2015 r. powódce doręczone zostało oświadczenie Rady Krajowej PZD o rozwiązaniu z nią umowy o pracę bez wypowiedzenia ze względu na ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych polegające na: (-) rażącym przekroczeniu uprawnień przez wydanie polecenia służbowego głównej księgowej PZD OZM w K. dokonania przelewu kwoty 40.118 zł na rzecz J. W. z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, z powołaniem się na nieistniejącą uchwałę prezydium PZD OZM w K., bez stwierdzenia zasadności tego żądania prawomocnym wyrokiem sądowym, (-) niewykonaniu decyzji [...] Prezydium Krajowej Rady PZD z 10 kwietnia 2014 r., mocą której OZM PZD w K. miał pokryć kwotę 210.537,83 zł stanowiącą część zasądzzonego na rzecz J.W. roszczenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, opiewającego łącznie na kwotę 653.150,83 zł, (-) przyczynieniu się do powstania rażących

opóźnień w zakresie realizacji uchwały [...]1 Prezydium Krajowej Rady PZD, która zobowiązuje do podjęcia działań regulacji stanu prawnego gruntów rodzinnych ogrodów działkowych na podstawie art. 76 ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych, (-) rażących nieprawidłowościach w prowadzeniu dokumentacji statutowej, czego wyrazem jest posługiwanie się opieczętowanymi, ale niepodpisanymi uchwałami OZM PZD w K., (-) zaniedbaniach w zakresie prowadzenia dokumentacji biura OZM PZD w K., skutkującym nieładem w aktach spraw dotyczących roszczeń do gruntów, co uniemożliwia jednoznaczne ustalenie powierzchni i liczby działek objętych roszczeniami, (-) braku wprowadzenia w działalność biura OZM repertorium spraw sądowych i administracyjnych, skutkującym niemożnością ustalenia aktualnego stanu prowadzonych spraw, zwłaszcza, że akta tych spraw są nieuporządkowane i niekompletne, (-) uporczywym niewykonywaniu zaleceń organów kontrolnych PZD, co do intensyfikacji działalności biura OZM w zakresie kontaktu z zarządami rodzinnych ogrodów działkowych i działkowcami oraz zwiększeniu liczby kontroli statutowych podległych rodzinnych ogrodów działkowych, (-) niewykonanie i niepoinformowanie do dnia wręczenia oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę Krajowej Rady o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości w funkcjonowaniu OZM i jego biura, które zostały określone w piśmie Prezydium Krajowej Rady z dnia 30 grudnia 2014 r., w którym wyznaczono termin wykonania do 31 stycznia 2015 r. W dniu doręczenia powódce pisma o rozwiązaniu umowy o pracę, powódka była w okresie ochronnym przed wypowiedzeniem umowy o pracę, gdyż wiek emerytalny miała osiągnąć w czerwcu 2016 r.

Powódka miała dobry kontakt i dobre relacje z prezesami ogrodów działkowych. Spotykała się z nimi podczas szkoleń, narad lub wizytacji ogrodów działkowych. Prezesi ogrodów działkowych bardzo dobrze oceniali współpracę z powódką, podkreślając, że nigdy nie odmówiła im pomocy, informowała ich o sprawach ogrodów, walczyła o ogrody działkowe, łącznie z organizowaniem pikiet w okresie uchwalania ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych. Powódka rozmawiała z prezesami ogrodów działkowych również o opłacie za użytkowanie gruntów na rzecz Miasta. Działkowcy nie byli przeciwni takim opłatom, które

zamierzały wprowadzić władze Miasta bez uwzględnienia stanowiska działkowców w tej spornej sprawie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji ocenił, że postępowanie dowodowe nie wykazało, aby powódka umyślnie, bądź wskutek niedbalstwa lub choćby lekkomyślności, uchybiła w sposób ciężki obowiązkom służbowym. Przeciwnie dokładała ona starań, dbała o interesy rodzinnych ogrodów działkowych, nawet w sposób wykraczający poza zwykłe wykonywanie obowiązków pracowniczych, np. poprzez inicjowanie manifestacji i spotkań w obronie ogrodów działkowych w K.. Dlatego nie negując uprawnienia pracodawcy do kontrolowania pracownika ani zasadności zawartych w uchwałach i zaleceniach pokontrolnych zarzutów dotyczących funkcjonowania OZM w K., Sąd ten uznał, że ze względu na brak winy powódki oraz rodzaj zarzucanych jej uchybień nie można ich ocenić jako ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Odnosnie do zarzutu zapłaty na rzecz właściciela nieruchomości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu, Sąd ten wskazał ponadto, że zarzut ten był podniesiony z przekroczeniem miesięcznego terminu z art. 52 § 2 k.p., skoro powódka powiadomiła o dokonanej zapłacie już 23 września 2014 r. Ponadto nie była to samodzielna decyzją powódki, lecz wspólną decyzją, co najmniej 9 osób - członków prezydium OZM, choć uchwała w tej sprawie została spisana *post factum* tylko z przyczyn organizacyjnych. Zarzut niewykonania decyzji Krajowej Rady PZD, nakładającej na OZM w K. obowiązek zapłaty wynikającej z prawomocnego wyroku sądowego kwoty 210.537,83 zł był niezasadny, ponieważ decyzję o wstrzymaniu się z poleconą podjęło kolegialnie prezydium OZM w K., ze wskazaniem zastrzeżeń do nałożonego obowiązku zapłaty w sytuacji możliwości uruchomienia środków z funduszu celowego. Decyzja ta nie zawierała terminu końcowego, do którego polecenie zapłaty miał wykonać OZM. Ponadto do obowiązków powódki, jako dyrektora biura, należało m.in. prowadzenie gospodarki finansowej okręgu zgodnie z planem pracy i preliminarzem budżetowym, a pozwany pracodawca nie udowodnił, że OZM był w stanie ponieść te koszty i w jakim terminie winien był to zrobić. Pozwany pracodawca nie wykazał też ciężkiego przyczynienia się powódki do powstania rażących opóźnień w realizacji uchwały nr [...]1 w sprawie regulacji stanów prawnych. Przygotowywanie wniosków dotyczących regulacji stanów

prawnych użytkowanych terenów gruntowych było czasochłonne ze względu na konieczność poszukiwania wymaganych dokumentów. Powódka podejmowała starania w celu usprawnienia tego procesu, uruchomiła zespół osób, które miały poszukiwać dokumenty wymagane do złożenia wniosków regulacyjnych, a ponadto wystąpiła o zatrudnienie dodatkowego radcy prawnego oraz inspektora terenowo-prawnego. Ponadto pod koniec 2014 r. powódka była długotrwale niezdolna do pracy, przeto nie mogła efektywnie sprawować kontroli nad procedurą składania tych wniosków, które ostatecznie zostały złożone w ustawowym terminie. Pozwany nie udowodnił zaniedbań w zakresie prowadzenia dokumentacji biura OZM PZD oraz skutków ewentualnych zaniedbań. Chybiony był zarzut posługiwania się przez powódkę opieczętowanymi, a niepodpisanymi uchwałami OZM w K., które wprawdzie były przekazane faksem na żądanie Krajowej Rady, z zaznaczeniem, że są nie podpisane ze względu na usprawiedliwione szczególne okoliczności sprawy.

Dlatego Sąd Rejonowy ocenił, że pozwany nie udowodnił zarzutu rzekomo uporczywego niewykonywania zaleceń organów kontrolnych PZD ani potrzeby intensyfikacji działalności biura OZM w zakresie kontaktów z zarządami rodzinnych ogrodów działkowych i działkowcami lub zwiększenia kontroli statutowych. Wszyscy świadkowie, a zwłaszcza prezesi ogrodów działkowych wskazali na dobrą komunikację powódki z ogrodami i działkowcami także w kwestiach opłat na rzecz Miasta za użytkowanie gruntów. W konsekwencji powyższego Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo o przywrócenie powódki do pracy, zasądzając wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy na podstawie wyliczenia złożonego przez pozwanego na podstawie art. 57 § 2 k.p. Jednocześnie oddalił powództwo w części dotyczącej sprostowania świadectwa pracy, ponieważ powódka nie wskazała ani nie udowodniła, jakie nieprawdziwe informacje pracodawca umieścił w świadectwie pracy i w jakim zakresie należało je sprostować.

Natomiast Sąd drugiej instancji wyrokował reformatoryjnie. W pierwszej kolejności przyznał, że pozwany pracodawca nie wykazał, aby powódka zawiniła powstanie rażących opóźnień w zakresie realizacji uchwały [...]1 Prezydium Krajowej Rady PZD lub doprowadziła do nieładu w aktach spraw dotyczących roszczeń do gruntów, nie dopilnowała prowadzenia repertorium spraw sądowych i

administracyjnych, uporczywie nie wykonywała zaleceń organów kontrolnych PZD oraz nie informowała do dnia doręczenia oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę Krajowej Rady o sposobach realizacji zaleceń pokontrolnych w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości w funkcjonowaniu OZM i jego biura.

Równocześnie Sąd drugiej instancji ocenił, że materiał dowodowy potwierdził zasadność pozostałych trzech przyczyn rozwiązania umowy o pracę, czyli „rażące przekroczenie uprawnień przez wydanie polecenia służbowego głównej księgowej PZD OZM w K. dokonania przelewu kwoty 40.118 zł na rzecz J.W. z powołaniem się na nieistniejącą uchwałę PZD OZM w K. oraz wobec braku stwierdzenia zasadności tego żądania, a zwłaszcza prawomocnego wyroku sądowego; niewykonanie decyzji [...] Prezydium Krajowej Rady PZD z dnia 10 kwietnia 2014 r. nakazującej zapłatę kwoty 210.537,83 zł stanowiącej część kwoty z tytułu zasądzonego na rzecz J.W. roszczenia o bezumowne korzystanie z nieruchomości, opiewającego łącznie na kwotę 653.150,83 zł, uiszczoną przez Krajową Radę oraz rażące nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji statutowej, czego wyrazem było posługiwanie się opieczętowanymi, ale niepodpisanymi uchwałami”.

Sąd ten uznał, że „okoliczności leżące u podstaw opisanych wyżej przyczyn rozwiązania umowy o pracę, były niesporne”. Nie było kwestią, że powódce wydała głównej księgowej dyspozycję dokonania przelewu za dalsze bezumowne korzystanie z gruntów, ale to, że powódka nie miała „jakiegokolwiek uzasadniającej to uchwały właściwego organu jednostki organizacyjnej, w której była zatrudniona lub jednostki nadrzędnej”. Równocześnie terenowa jednostka PZD, którą kierowała powódka bezpodstawnie odmówiła wykonania „decyzji [...] Prezydium krajowej Rady PZD z 10 kwietnia 2014 r.” w części zobowiązującej do zapłaty części zasądzonego roszczenia od strony pozwanej na rzecz J.W. za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Także „z niespornych twierdzeń stron i ustaleń Sądu pierwszej instancji” wynikało, że powódka była dyrektorem Biura, które praktykowało niesporządzanie „podpisanych uchwał kolegialnych organów tej jednostki w terminie posiedzeń, lecz sporządzano je i podpisywano dopiero po posiedzeniach, w okresie do dwóch tygodni po dacie odbycia posiedzenia, na którym miały być one podjęte”. Skoro na powódce spoczywał obowiązek przygotowywania wszelkich projektów dokumentów z posiedzeń organów terenowej

jednostki, prowadzenia pełnego rejestru tych dokumentów, a także stosowania i wykonywania uchwał krajowych organów PZD, to niewywiązywanie się z tych obowiązków stanowiło ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych. Powódka miała nie tylko obowiązek organizowania zebrań i przygotowywania odpowiedniej dokumentacji zgodnie z postanowieniami statutu PZD, ale również obowiązek kierowania biurem i zatrudnionymi w nim pracownikami oraz nadzorowania jego pracy. Niewyegzekwowanie od pracowników lub zaniechanie wdrożenia przez wiele lat procedur umożliwiających zgodnie z literą prawa realizowanie postanowień statutu i regulaminu, Sąd drugiej instancji ocenił jako wywołane rażącym niedbalstwem powódki, co doprowadziło do ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, zważywszy że statut PZD przewidywał bezwzględną nieważność uchwał, które nie zostały sporządzone w formie pisemnej. Takie powtarzające się zaniechania były sprzeczne nie tylko z wiążącymi powódkę przepisami prawa, ale zagrażały interesom całego PZD i mogły spowodować „trudne do oszacowania szkody majątkowe i niemajątkowe”. W konsekwencji Sąd Okręgowy nie podzielił ocen Sądu pierwszej instancji, jakoby powódka w ogóle nie dopuściła się zarzucanych jej w oświadczeniu pracodawcy ciężkich naruszeń podstawowych obowiązków pracowniczych w warunkach uzasadniających zastosowanie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., co jest sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym i prowadziło do wydania niekorzystnego dla powódki wyroku reformatoryjnego.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego: 1/ art. 52§1 pkt 1 w związku z art. 100 § 1 i 2 pkt 4 k.p. przez błędną wykładnię i przyjęcie, (-) że samo wydanie przez powódkę dyspozycji zapłaty stanowi rażące przekroczenie uprawnień, które stanowiło ciężkie naruszenie przez podstawowych obowiązków pracowniczych, w sytuacji gdy, w pojęciu tym mieszczą się trzy elementy: bezprawność zachowania pracownika, naruszenie albo zagrożenie interesów pracodawcy oraz zawinienie obejmujące zarówno winę umyślną, jak i rażące niedbalstwo, a do przydania naruszeniu obowiązku pracowniczego charakteru ciężkiego nie wystarcza sama bezprawność zachowania pracownika, gdyż do spełnienia tego warunku niezbędny jest znaczny stopień nasilenia złej woli pracownika w postaci winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa, (-)

że ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych stanowi niewykonanie decyzji [...] Prezydium Krajowej Rady PZD z dnia 10 kwietnia 2014 r., w sytuacji gdy w decyzji nie wskazano daty, do której ma zostać uregulowana wskazana w niej należność a powódka dokonała już na poczet dochodzonej należności częściowej zapłaty, natomiast w pozostałym zakresie OZM zwrócił się do KR PZD o dofinansowanie przez przyznanie środków z Funduszu Obrony ROD na pokrycie zasądzonych kosztów bezumownego korzystania z gruntów J.W.; 2/ § 123 pkt 5 w związku z § 124 pkt 1 Statutu Polskiego Związku Działkowców w związku z art. 9 § 1 k.p. przez niezastosowanie i błędne przyjęcie, że wydanie dyspozycji zapłaty musiało być poprzedzone uchwałą właściwego organu OZM, w sytuacji gdy, zgodnie z obowiązującym wówczas statutem, to Prezydium Okręgowego Zarządu zarządzało środkami finansowymi okręgowego zarządu i na mocy posiadanego uprawnienia Uchwałą nr [...]2 z dnia 17 września 2011 r. udzieliło pełnomocnictwa do dysponowania środkami finansowymi okręgu powódce jako Prezesowi OZM; 3/ § 54 ust. 1 w związku z § 124 Statutu Polskiego Związku Działkowców przez niezastosowanie i błędne uznanie Decyzji [...] Prezydium Krajowej Rady PZD z dnia 10 kwietnia 2014 r. jako ważnej i wiążącej w sytuacji, gdy Prezydium PZD nie miało podstaw prawnych do wydania tego typu dokumentu a tym samym nie można uznać, iż jego niewykonanie uzasadnia rozwiązanie z powódką umowy o pracę w trybie art. 52 ust. 1 pkt. 1 k.p.; 4/ art. 52 § 2 k.p. przez niezastosowanie w sytuacji, gdy pracodawca rozwiązał umowę o pracę bez wypowiedzenia po upływie ponad 5. miesięcy po uzyskaniu wiadomości o okoliczności uzasadniającej w jego ocenie rozwiązanie umowy i uznanie, że w takiej sytuacji pozwany nie przekroczył miesięcznego terminu określonego w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa pracy. Dodatkowo wskazała również na naruszenie przepisów postępowania, 1/ art. 233 § 1 w związku z art. 382 i 391 k.p.c. polegające na tym, że Sąd Okręgowy rażąco wadliwie i oczywiście błędnie ocenił dowody z zeznań powódki oraz z zeznań świadków stwierdzające fakt rzekomej praktyki sporządzania protokołów posiedzeń i uchwał kolegialnych organów OZM nie bezpośrednio w dniu posiedzenia ale dopiero w okresie dwóch tygodni po przeprowadzonym posiedzeniu, w sytuacji gdy świadkowie oraz powódka wprost wskazywali, że okres dwutygodniowy dotyczył terminu, w jakim komplet dokumentów ze zgromadzenia

miał zostać przekazany do PZD a nie okresu ich sporządzenia; 2/ art. 328 § 2 i art. 233 § 1 w związku z art. 382 k.p.c. przez brak wskazania podstaw i dowodów na jakich oparł się Sąd Okręgowy przyjmując, iż wydanie dyspozycji zapłaty przez powódkę musiało zostać poprzedzone niezbędną do jego realizacji uchwałą właściwego organu OZM oraz zaniechanie skonkretyzowania jakie uprawnienia przekroczyła wówczas powódka, skoro na mocy ważnej i wiążącej uchwały Prezydium OZM posiadała upoważnienie do dysponowania środkami finansowymi okręgu; 3/ art. 382 w związku z art. 328 § 2 w związku z art. 233 § 1 w związku z art. 232 oraz w związku z art. 227 k.p.c. przez brak należytego ustosunkowania się Sądu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a w szczególności nie wskazanie dlaczego niektóre dowody i twierdzenia stron uznaje za prawidłowe i na nich się opiera, a innym odmawia wiarygodności i mocy dowodowej, co w konsekwencji powoduje, że uzasadnienie wyroku jest niejasne i uniemożliwia weryfikację na czym Sąd Okręgowy oparł ustalony w uzasadnieniu wyroku stan faktyczny.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, 1/ „Czy statut jednostki organizacyjnej jaką jest m.in. Polski Związek Działkowców stanowi poza ustawowe źródło prawa pracy w rozumieniu przepisów kodeksu pracy i jako akt prawny o charakterze wewnętrznym zawiera regulacje wiążące zarówno dla pracodawcy jak i dla pracowników?” 2/ „Czy przesłanie przez pracownika faksem uchwał z posiedzenia jednostki organizacyjnej PZD na wyraźne wezwanie jednostki krajowej (Krajowej Rady) o przekazanie faxem albo skan mailem protokołu z posiedzenia oraz podjętych na tym posiedzeniu uchwał i stanowisk, z wyraźnym zaznaczeniem, że uchwały są niepodpisane, z uwagi na chorobę sekretarza może stanowić realne i rażące naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych?” Ponadto wskazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona w związku z uchybieniami Sądu Okręgowego w zakresie rozpoznania apelacji strony pozwanej.

Skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki

kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniosł oddalenie skargi oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie ze względu na przedwczesne i równocześnie kontrowersyjne uznanie przez Sąd drugiej instancji trzech przyczyn za uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę ze skarżącą z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Tymczasem w poddanej kontroli kasacyjnej sprawie co najmniej *prima facie* nie miało miejsca „rażące przekroczenie uprawnień przez wydanie polecenia służbowego głównej księgowej PZD OZM w K. dokonania przelewu kwoty 40.118 zł na rzecz J.W. z powołaniem się na nieistniejącą uchwałę PZD OZM w K. oraz wobec braku stwierdzenia zasadności tego żądania, a zwłaszcza prawomocnego wyroku sądowego”, ponieważ dokonanie dobrowolnej zapłaty za dalsze bezumowne korzystanie z cudzych gruntów było usprawiedliwione niekorzystnym dla pozwanego osądem dwóch analogicznych spraw sądowych o zapłatę za bezumowne korzystanie z tych samych nieruchomości. Oznaczało to, że dobrowolne zaspokojenie roszczenia za dalsze bezumowne korzystanie z tych gruntów zapobiegło powstaniu kolejnej szkody w wyższej wysokości z tego samego zobowiązania prawnego, co w żadnym razie nie naruszyło interesów finansowych pozwanego pracodawcy. W szczególności, pozwany nie wykazał ani nie uprawdopodobnił w żadnym stopniu, że wygrałby kolejny proces cywilny pomimo wcześniejszego przegrania dwóch tożsamyh sądowych spraw cywilnych (I NC 544/15/K lub IC 2227/13) o zapłatę za bezumowne korzystanie z cudzych nieruchomości. W tej kwestii Sąd pierwszej instancji ponadto przekonująco argumentował, że decyzja o dobrowolnym spełnieniu kolejnego wezwania o zapłatę za dalsze bezumowne korzystanie z cudzych gruntów została podjęta kolegialnie przez skarżącą, dwóch wiceprezesów i

sekretarza OZM oraz telefonicznie zaakceptowana przez pozostałych członków prezydium tego związku. Równocześnie 9 członków tego organu uzgodniło, że wymagana w tym zakresie uchwała zostanie spisana na najbliższym posiedzeniu prezydium OZM. W tym zakresie obowiązywała praktyka spisywania podejmowanych uchwał kolegialnych organów pozwanego na ogół po posiedzeniach, na których zostały były podejmowane lub telefonicznie uzgadniane z innymi członkami tego gremium kolegialnego, którzy swoje funkcje pełnili zwykle społecznie. Jeżeli uchwała o dobrowolnym uregulowaniu wezwania do zapłaty za dalszy okres bezumownego korzystania z cudzych nieruchomości została podpisana w okresie „do dwóch tygodni po dacie odbycia posiedzenia”, to bezpodstawne i nieuzasadnione było stawianie skarżącej zarzutu rzekomego działania „z powołaniem się na nieistniejącą uchwałę”, która została ważnie podjęta po jej sporządzeniu na piśmie i uzyskaniu wymaganych podpisów od członków, którzy ją zaakceptowali w prawem wymaganej liczbie głosów.

Przy ocenie ważności uchwał podejmowanych przez gremia kolegialne, w których niektórzy członkowie pełnią funkcje społecznie lub wystąpiły usprawiedliwione przeszkody w ich fizycznym uczestnictwie w takich obradach, możliwe jest uzyskanie wymaganej od nich ich zgody przed podjęciem, a nawet po podjęciu uzgodnionej uchwały, jeżeli wymagane poparcie uchwały zostały potwierdzone podpisami złożonymi w wyznaczonym terminie ustawowym lub zwyczajowym, przeto kontestowana przez pozwanego uchwała była ważna z mocą wsteczną od chwili dokonania czynności prawnej (por. art. 17 § 2 k.s.h.). W przedmiotowej sprawie skarżąca poinformowała pozwanego pracodawcę już 23 września 2014 r. o przyczynach i szczególnych okolicznościach takiego sposobu podjęcia spornej decyzji, z dodatkowym powołaniem się na uprawnienie dysponowania środkami finansowymi OZM na podstawie uchwały nr [...]2 prezydium OZ PZD z 11 września 2011 r., a sporny przelew został zrealizowany w listopadzie 2014 r., przeto pozwany ewidentnie uchybił także miesięcznemu terminowi do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 2 k.p., skoro rozwiązał stosunek pracy ze skarżącą dopiero 12 lutego 2015 r.

Przy niekorzystnej dla skarżącej ocenie Sądu drugiej instancji niewykonania polecenia pokrycia przez OZM kwoty 210.537,87 zł (stanowiącej część

zasądzanego od pozwanego prawomocnym wyrokiem roszczenia za bezumowne korzystanie z cudzych nieruchomości), należy wszechstronnie rozważyć zaakceptowane przez Sąd pierwszej instancji argumenty skarżącej, że prezydium OZM w K. pismem z dnia 15 kwietnia 2014 r. kolegialnie zadecydowało, że „nie będzie płacić tej kwoty, ponieważ na taki cel został utworzony specjalny Fundusz przy Krajowej Radzie, na który OZM w K. odprowadzał składki”. Ponadto OZM w 2014 r. nie dysponował odpowiednimi ani zaplanowanymi w jego budżecie środkami na zapłatę tak wielkiej kwoty, która mogła być i jest regulowana w ratach wobec nieokreślenia końcowego terminu wykonania decyzji [...] Krajowej Rady PZD z dnia 10 kwietnia 2014 r. W tym zakresie Sąd drugiej instancji bezzasadnie pominął też związanie skarżącej dyscypliną finansową uchwalonego preliminarza budżetowego OZM (§ 123 pkt 5 w związku z § 124 pkt 1 statutu PZD oraz pkt 5 i 6 zakresu czynności skarżącej z dnia 29 czerwca 2010 r.), który nie był kwestionowany przez organ nadrzędny, przeto niekorzystna dla skarżącej ocena ujawnionych okoliczności była wielce kontrowersyjna. Wprawdzie uchwały lub orzeczenia organów kolegialnych sprzeczne z prawem, statutem lub uchwałami organów nadrzędnych są statutowo uznawane za nieważne z mocy prawa (§ 57 ust. 1 statutu PZD), ale stwierdzenie nieważności lub uchylenie decyzji organu kolegialnego, w tym decyzji prezydium OZM w K. z dnia 15 kwietnia 2014 r. o wstrzymaniu się z zapłatą kwoty 210.537,87 zł, wymagało podjęcia kolejnej uchwały przez organ nadrzędny (Radę Krajową PZD) w trybie § 57 ust. 2 i 3 statusu PZD, po obligatoryjnym odniesieniu się Krajowej Rady PZD do zastrzeżeń zgłoszonych w piśmie prezydium OZM z dnia 15 kwietnia 2014 r. (§ 58 ust. 1 tego statutu). Ten mało precyzyjny stan organizacyjnych regulacji statutowych wykluczał rozwiązanie umowy o pracę ze skarżącą na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. za niewykonanie nakazu zapłaty części zasądzonej od PZD roszczenia z tytułu bezumownego korzystania z cudzych gruntów także dlatego, że decyzja KR PZD z dnia 10 kwietnia 2014 r. nie została formalnie potwierdzona ani nie doszło do rozpoznania kolegialnych zastrzeżeń zawartych w pisemnym sprzeciwie prezydium OZM z dnia 15 kwietnia 2014 r.

Również „trzecia” przyczyna oceniona przez Sąd drugiej instancji za uzasadniającą niezwłoczne rozwiązanie umowy o pracę, tj. „rażące

nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji statutowej, czego wyrazem jest posługiwanie się opieczętowanymi, ale niepodpisanymi uchwałami OZD PZD w Krakowie” była oczywiście kontrowersyjna już dlatego, że zarzucane w takim postrzeganiu zaniedbania skarżącej miały być „wieloletnie”, przez co wątpliwe było zachowanie miesięcznego terminu na „terminowe dyscyplinarne” rozwiązanie stosunku pracy (art. 52 § 2 w związku z art. 52 § 1 pkt 1 k.p.). Ponadto Sąd Najwyższy nie podziela restrykcyjnego poglądu Sądu drugiej instancji o bezwarunkowo imperatywnym obowiązku sporządzania i podpisywania podjętych uchwał na tym samym posiedzeniu, co bywa niemożliwe zwłaszcza w przypadkach, które z przyczyn losowych nie wymagały osobistego ani nie wykluczały telefonicznego, korespondencyjnego lub elektronicznego uczestnictwa członków danego gremium kolegialnego przy podejmowaniu ważnych uchwał. Tymczasem telefoniczny, korespondencyjny lub elektroniczny udział w podejmowaniu uchwał lub innych decyzji kolegialnych przez samorządowe organy kolegialne działające u pracodawcy (w P.), których członkowie udzielają się społecznie lub nie brali udziału w posiedzeniu z usprawiedliwionych przyczyn losowych, nie wyklucza ważności podjętych uchwał pod warunkiem zaakceptowania i podpisania uzgodnionych kolegialnie decyzji w wyznaczonym ustawowo lub zwyczajowo terminie (por. odpowiednio art. 17 § 2 k.s.h.). Taka wykładnia jest adekwatna przy ocenie ważności podejmowanych uchwał przez kolegialne organy stowarzyszeń ogrodowych, które opierają się przede wszystkim na pracy społecznej swoich członków, którzy nie zawsze respektują terminowy obowiązek uczestniczenia w obradach kolegialnych organów rodzinnych ogrodów działkowych, co nie może ani nie powinno stanowić nieusuwalnej przeszkody ani blokować legalności podejmowania prawem wymagalnych decyzji kolegialnych. W każdym razie wymieniona „trzecia” przyczyna nie uzasadniała rozwiązania ze skarżącą umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt. 1 k.p.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał, że sprawa wymaga ponownego merytorycznego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji, przeto wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

as

